ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİ

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
Ankara -2017

ÖNSÖZ

Yirmi birinci yüzyılda ortaya çıkan büyük teknolojik gelişim ve beraberinde yaşanan sosyolojik değişim, bütün toplumların bilgi çağının sürekli değişen ve yenilenen şartlarına uyum sağlamasını gerekli kılmakta ve toplumları daha önce hiç olmadığı kadar iletişim ve etkileşim içerisinde yaşamaya sevk etmektedir. Bu önemli toplumsal dönüşüm; etkili iletişim, farklı kültürleri tanıma, yüksek düzeyde iş birliği geliştirebilme, küresel ölçekte rekabet edebilme, çözüm odaklı düşünebilme gibi üst düzey bilişsel becerilerin önemini arttırmaktadır.

İçinde bulunduğumuz dönemde bireylerin sahip olması gereken nitelikler giderek farklılaşmaktadır. Şüphesiz bu niteliklerin kazandırılmasında en önemli rol eğitime atfedilmektedir. Öğretmenler, kendilerine, öğrencilere ve uzun vadede bütün topluma yeni becerilerin ve değerlerin kazandırılmasında çeşitli sorumluluklar üstlenmektedir. Modern toplumlarda öğretmenler yalnızca eğitim ve öğretim işini gerçekleştiren teknik elemanlar değil, öğrencilere ve topluma rol model olacak insanlar olarak görülmektedir. Öğretmenlere yönelik bu toplumsal beklentiler yetkin bir öğretmenin bütün özellikleriyle tanımlanmasını ve bu çerçevede hazırlanan öğretmen yetiştirme politikalarının uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de dünyayı ve insanı yeniden şekillendiren gerçekleri anlayabilmek ve doğrudan doğruya bu gerçeklere uygun politikaları hayata geçirebilmek için eğitim alanında büyük dönüşümler gerçekleştirilmektedir. Bu dönüşümlerin temel ve öncelikli basamağı ise öğretmenlerin yetiştirilmesine ve geliştirilmesine ilişkin çalışmalardır. Bu kapsamda önemli çalışmalardan birisi olan "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" Bakanlığımızca 2006 yılında yayımlanmıştır. Yayımlanmasının ardından sahadan elde edilen geri bildirimler ile eğitim alanında ulusal ve uluslararası gelişmeler ışığında ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar çerçevesinde Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri güncellenerek eğitim paydaşlarının kullanımına sunulmuştur.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecindeki paydaşlara temel bir referans olması amaçlanmaktadır. Başta Bakanlığımız olmak üzere YÖK, ÖSYM, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve alandaki bilim insanları için öğretmenlik mesleğine yönelik politikaların geliştirilmesinde önemli bir çerçeve belge olan yeterlikler, öğretmenlerimiz açısından da kişisel ve mesleki gelişim konusunda bir rehber niteliği taşımaktadır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin hazırlanması ve güncellenmesi sürecinde emeği geçen öğretmenlerimiz, Bakanlığımız çalışanları, akademisyenler, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerine teşekkür eder, bu çalışmanın öğretmenlerimiz ve ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ederim.

Dr. İsmet YILMAZ
Millî Eğitim Bakanı

TANIMLAR

Yeterlik Alanı	**:**Belirli bir alanda birbiriyle ilişkili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği yapılardır.
Yeterlik	**:**Bir işi etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.
Yeterlik Göstergesi	**:**Yeterliklere sahip olabilme düzeyini ortaya koyan bilgi, beceri, tutum ve davranışlardır.

I. GİRİŞ

İnsanı diğer canlılardan ayıran önemli özelliklerden biri, öğrendiğinin farkında oluşudur. İnsan, öğrendikçe benliğinin farkına varır, güç ve erdem kazanır. Bu durum, öğrenmeyi insan yaşamının vazgeçilmez ve en değerli parçası haline getirir. Bu nedenle insan, tarih boyunca kimlerden ve nelerden öğreniyorsa, o kaynaklara büyük önem atfetmiştir. Bilim, medeniyet, değerler ve bütünüyle insanlık hayatı, öğrenmeye atfedilen bu değer çerçevesinde bilgi ve öğrenmenin sürekliliği etrafında şekillenmiştir.

İnsanlık tarihi boyunca öğretmenlik, toplumsal değerlerin gelecek kuşaklara aktarıcısı ve bilgi ile bilgiye talepte bulunanlar arasında bir köprü olduğu için en saygın meslekler arasında yer almıştır. Bilenlerle bilmeyenlerin aynı olmadıklarının vurgulandığı kültürümüzde, ilim sahipleri çok önemsenmiş ve ilim öğretenlere her zaman büyük değer verilmiştir. Öyle ki "Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum." söylemi toplumda geniş bir kabul görmüştür. Öğretmenlik mesleğine yüklenen bu anlam öğretmenlerin toplumsal sorumluluklarını daha da artırmıştır.

Millet olarak güç ve değer kazanabilme, sağlıklı bir toplumsal örgütlenme gerçekleştirebilme, bilginin belirli amaçlar çerçevesinde etkin olarak öğretilmesiyle sağlanabilmektedir. Bu durum eğitim ve öğretmen kavramlarını toplumlar için hayati bir hale getirmektedir. Eğitim, mevcut değerleri yeni kuşaklara aktararak sosyalleşmeyi sağlamak, bireysel yeteneklerin keşfedilmesi ve geliştirilmesinde bireye yardım ederek kişilik kazanmasını sağlamak, hayatını sürdürebilmek ve toplumsal yaşama katkıda bulunmak üzere, bireylerin ihtiyaç duyacağı bilgi, beceri ve davranışlar ile iş görme alışkanlığı kazandırarak meslek sahibi olmalarını sağlamak gibi birçok önemli işlevi yerine getirir. Eğitim sistemlerinin bu temel işlevleri etkin olarak yerine getirebilmesi, sistem içerisinde yer alan öğretmenlerin niteliğine bağlıdır. Bu nedenle bir ülkede eğitimle ilgili çıktıları iyileştirmenin yolu, öncelikle öğretmen niteliklerini geliştirmekten geçmektedir. Öğretmenler eğitimin başlatıcısı, geliştiricisi ve uygulayıcısı olarak eğitim sisteminin en hayati öğesi olduğundan, nitelikli öğretmen yetiştirme çabası ve kaygısı her zaman toplumların gündeminde önemli bir yer tutmuştur.

Günümüzde toplumsal yaşam, tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar hızlı ve sürekli bir değişim içerisindedir. Bu değişime sebep olan en önemli etkenlerden biri, insan bilgisinin çoğalması, derinleşmesi ve tüm dünyaya hızla yayılmasıdır. "Değişim çağında yaşıyoruz." söylemi bilgideki bu hızlı değişimden dolayıdır. Tarih boyunca toplumların yaşamlarında önemli değişimler, başta bilim ve teknikteki ilerlemeler olmak üzere ekonomik, sosyal ve kültürel nedenlere dayanmıştır. Dünya, teknolojik gelişmelerdeki sıçramalarla, belirli dönemlerde büyük atılımlar yaşamış, bu atılımlar ülkelerin ekonomik gelişmişliklerini, sosyal yapısını ve bireylerin günlük yaşamlarını önemli oranda etkilemiştir. Birinci sanayi dönemi, su ve buhar gücüne dayalı mekanik üretim ile tarım toplumu altyapısını yerinden sarsmış, ikinci sanayi dönemi üretimde elektrik enerjisi kullanımı ile seri üretime geçişi başlatarak dünyadaki sosyal, ekonomik, siyasal dönüşümlere sebep olmuş ve üçüncü sanayi dönemi ise dijital dönüşüm, elektroniklerin kullanımı ve bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle üretimin otomatikleştirilmesini sağlamıştır. Önümüzdeki yılların toplumsal altyapısını ise şimdilerde başlayan, siber-fiziksel sistemler kavramı, nesnelerin interneti ve hizmetlerin internetine dayalı dördüncü sanayi dönemi şekillendirecektir. Dördüncü sanayi dönemi olarak

adlandırılan içinde bulunduğumuz yeni dönem, diğer sanayi atılımlarında olduğu gibi eğitim sistemlerini de önemli ölçüde etkileyecektir.

Bilim ve teknolojideki bu gelişmeler tüm dünyada eğitim, siyaset, ekonomi, insan ilişkileri gibi temel alanların hızlı ve köklü bir şekilde değişmesine yol açmaktadır. Bu karmaşık süreçte devletlerin uluslararası ölçekte giderek artan rekabete odaklanmasının yanında kendi millî değerlerini koruması da büyük önem arz etmektedir. Dünyada yaşanan değişimler karşısında eğitim sistemlerinin, bireylerin kişisel becerilerini, mesleki becerilerini ve sosyal değerlerini geliştirmesine imkân verecek şekilde yenilenmesi bir zorunluluk halini almıştır. Bu bağlamda son yıllarda ülkemiz de dünyadaki eğilimlere paralel bir biçimde, 21.yüzyıl becerileri olarak sayılan karmaşık problem çözme, eleştirel düşünme, yenilikçi üretim, etkili iletişim, kültürel farklılıklara saygı, yüksek düzeyde iş birliği geliştirebilme, uluslararası ölçekte rekabet edebilme becerilerini kazanmış ve kendi millî benlik ve bilincini koruyarak yüceltebilen nesiller yetiştirebilmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu bu amaçlar, öğretim programları yanında öğretmenin toplum içerisindeki yeri ve sahip olması gereken niteliklerin de tartışılıp, yeniden tanımlanması ihtiyacını doğurmuştur.

Türkiye, öğretmene verilen değer konusunda dünyada en önde gelen ülkelerden biridir. Küresel Öğretmen Statüsü Endeksi'ne (Global Teacher Status Index) göre Türkiye'de öğretmenler toplumda gördükleri saygınlık bakımından dünyada üçüncü sıradadır. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından desteklenen "Türkiye Mesleki İtibar Araştırması" başlıklı çalışmada öğretmenlik, Türkiye'de statüsü en yüksek dördüncü meslek olarak değerlendirilmiştir. 2006 yılı PISA verilerine göre, 15 yaş grubu öğrenciler arasında gelecekte öğretmen olmayı planladıklarını belirtenlerin ülkemizdeki oranı %25'tir. Türkiye bu oran ile OECD ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır.

Eğitim ve gelişmişlik ilişkisini araştıran çalışmalarda yıllarca, ülkelerin, gelişmişliğinin eğitime ayrılan kaynakla ilişkisi olduğu vurgulanmaktaydı. Son yıllarda, gelişmişliğin, eğitime ayrılan kaynaklar yanında eğitimin niteliği ile olan ilişkisi ön plana çıkmakta ve çalışmalar bu alanda yapılmaktadır. Eğitim alanında gerçekleştirilecek her türlü değişim, eğitimin bizzat uygulayıcısı olan öğretmenlerin elinde yeniden biçimlenerek anlam kazanmaktadır. Dolayısıyla eğitimin niteliğine doğrudan ve en önemli etkiyi öğretmenler yapmaktadır. Bu nedenle yüksek nitelikli öğretmenlere sahip olmak, eğitim alanında yapılacak değişimler için bir ön şart niteliğindedir. Bu anlayış nedeniyle pek çok ülke, kendilerini uzun vadeli hedeflere ulaştıracak olan öğretmenlerinin sahip olması gereken niteliklerini belirlemeye çalışmaktadır. Ancak her ülke için ortak ve evrensel bir öğretmen niteliğinin tanımlaması mümkün olmadığı gibi, bazı önemli alanlar benzer özellik gösterse de öğretmenlerde aranan nitelikler tarihsel süreç içerisinde çağın ihtiyaçlarına ve eğitim felsefelerine göre değişiklik göstermektedir. Bu görecelilik ve sürekli değişim, öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerin belirlenmesi çalışmalarında, her ülkenin kendi şartları ve eğitim felsefeleri çerçevesinde bağımsız olarak yeterlik belirlemesini ve bu yeterliklerin de dinamik olarak güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenerek belirlenmesini gerektirmiştir.

Günümüzde çağın eğitim gerekleri, eğitim ve öğretmene yüklenen yeni anlamlar, öğrencilerin farklılaşan ihtiyaçları, bireyin eğitimi konusundaki yeni yaklaşımlar, öğretmene mesleki anlamda yeni sorumluluklar yüklemektedir. Bu bağlamda, öğretmenlik bütünüyle insan hayatının sorumluluğunu taşıyabilecek yüksek yeterlikler gerektiren bir meslek olarak

kabul edilmektedir. Bu anlayış, öğretmenlerin sürekli gelişime açık bireyler olmasını zorunlu kılmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerinin birey ve insan olarak yüce bir varlık olduğunun bilinciyle, olumlu bir öğrenme iklimi oluşturmalı, farklı öğrenme ihtiyaçları olan öğrencileri dikkate almalı, öğrencilerde analitik düşünme ve yaratıcı düşünceyi geliştirici çalışmalar yapmalı, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmalıdır. Ayrıca güçlü bir iletişim becerisine sahip olmalı, eğitim öğretimi etkin şekilde planlayabilmeli ve alanına ilişkin derin bir entelektüel bilginin yanı sıra gerekli mesleki becerilere sahip olmalıdır. Öğretmenin mesleğini gereği gibi icra edebilmesi için kendisinden beklenen bu nitelikler öğretmen yeterliklerinin temelini oluşturmaktadır.

Ülkemizde öğretmen yeterliklerinin yenilenmesi ihtiyacı, ulusal ve uluslararası gelişmelerin eğitim alanına yansımalarından doğmuştur. Yeterlikler yenilenirken; öğrencilerin çağın ihtiyaçlarına göre donanımlı olarak yetişmelerinin sağlanması, öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesine yardımcı olunması, yeterliklerin yakından izlenip sonuçlarının etkili bir biçimde değerlendirilmesine imkân verilmesi amaçlanmıştır.

II. TÜRKİYE'DE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN YETERLİK BELİRLEME SÜRECİ

Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin "öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmek için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlar" olarak tanımlanmaktadır. Eğitim alanında tasarlanan hedeflere ulaşabilmek, bu sürece yön veren öğretmenlerin nitelik ve yeterlikleriyle yakından ilişkilidir. Eğitim alanında hayata geçirilen bir yenilik öğretmenler tarafından öğrenme ortamlarına yansıtılmaz ise tasarlanan hedefe ulaşılamayacağı açıktır. Öğretmenlerin temel yeterliklere sahip olması, öğrencilerin başarılarını artırmanın ve kişisel gelişimlerini sağlamalarının anahtarlarından biridir. Bu yüzden hızla değişen dünyada, öğretmenlerin gelişimini teşvik etmek, yeterliklerini ve yeteneklerini artırmak hayati öneme sahiptir.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bilgiyi aktarmak ve onu ölçmekten öte sorumlulukları bulunan öğretmenlik mesleği işlevi itibarıyla insanlık tarihinin tüm aşamalarında var olmuştur. Düşünürler bireysel ve toplumsal gelişim hakkında fikir üretirken öğretmenliğe özel bir değer atfetmişlerdir. Eflatun, yeryüzünde barışı sağlayabilecek insanların öğretmenler olduğunu, Diyojen ise öğretmenlikten daha şerefli bir meslek tanımadığını söylemiştir. Farabi, erdemli toplum oluşturmanın yolunun eğitimden geçtiğini, İbni Sina ise eğitim ve öğretimin bir uzmanlık alanı olduğu ve herkesin eğitimci olamayacağını vurgularken öğretmenlik mesleğinin toplumsal hayattaki önemine işaret etmişlerdir. İbni Sina'nın görüşünü doğrular biçimde, tarihi süreçte öğretmenlerin diğer mesleklerden ayrı ve özel bir eğitimden geçmeleri gerektiği fikri ağırlık kazanmış, buna uygun olarak öğretmen yetiştirmeye yönelik çeşitli adımlar atılmıştır.

Osmanlı'da öğretmen yetiştirmek için ilk adımlar Fatih Sultan Mehmet zamanında (1451-1481) atılmıştır. Fatih Sultan Mehmet, Eyüp ve Ayasofya medreselerinde, sıbyan mektebi muallimi olacaklar için, genel medrese programından farklı bir program geliştirmiştir. Muallim olacaklar için geliştirilen eğitim programına temel derslerin yanı sıra, öğretmen niteliklerini geliştirmeyi hedefleyen "Adab-ı Mubahase ve Usul-i Tedris" dersi yerleştirilmiştir. "Tartışma Kuralları ve Öğretim Yöntemleri" olarak çevrilebilecek bu derste öğretmen adaylarına iletişim ve öğretim yöntemleri bilgi ve becerisi kazandırılması hedeflenmiştir.

Avrupa'da ise 19. yüzyıldan itibaren sanayileşmeyle birlikte şehir nüfuslarının ve okullaşmanın artması nedeniyle, öğretmenliğin bir uzmanlık alanı olduğu ve öğretmenlerin bu alanda uzmanlaşmış eğitim kurumlarında yetiştirilmeleri gerektiği fikri yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Avrupa'daki bu gelişimlerle eş zamanlı olarak Osmanlı Devleti'nde de öğretmen yetiştirme konusunda çeşitli adımlar atılmıştır. Bu kapsamda öğretmen yetiştirmek maksadıyla ayrı bir okul açma düşüncesi Tanzimat Dönemi'nde (1839-1876) hayata geçirilmiştir. II. Mahmut döneminde (1808-1839) medresenin yanında Rüştiye adıyla okullar açılmış ve bu okullarda eğitim öğretim faaliyetlerini maksada uygun bir şekilde yürütebilmek için iyi yetişmiş öğretmen ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaç üzerine 16 Mart 1848'de "Dârülmuallimîn-i Rüşdî" adıyla Maarif Nezaretine bağlı olarak ülkedeki ilk öğretmen okulu İstanbul'da açılmıştır. Daha sonra 1868 yılında Sıbyan mekteplerine öğretmen yetiştirmek amacıyla İstanbul'da Dârülmuallimîn-i Sıbyan ve Kız Rüştiyeleri açılınca da bu okullara öğretmen yetiştirmek üzere 1870 yılında Dârülmuallimat adıyla bir kız öğretmen okulu açılmıştır. Bu okullarda öğretim programlarının hedefler doğrultusunda belirlenerek okul

düzeylerine göre farklılaştırılması Osmanlı Devletinde öğretmen niteliklerini arttırma ve standart hale getirme çabalarının bir göstergesidir.

Cumhuriyet dönemi ile birlikte Dârülmuallimînlerin adı Erkek Muallim Mektebi, Muallimatların adı ise Kız Muallim Mektebi olarak değiştirilmiştir. 1924 yılında yayınlanan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ilköğrenimin zorunlu ve devlet okullarında parasız duruma getirilmesi, ilkokul öğretmeni yetiştirme konusunda köklü ve kapsamlı tedbirler alınmasını gerektirmiştir. Maarif Vekaleti'nin davetiyle Türkiye'ye gelen John Dewey'in (1924) ve diğer bir eğitimci Alfred Kühne'ün (1925) raporlarında köye göre eğitim ve köy öğretmeni yetiştirme konusuna yer vermeleri ve bu önerilerin yerli eğitimcilerce de benimsenmesi üzerine 1927 yılında Denizli ve Kayseri'de "Köy Muallim Mektepleri" açılmıştır. 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 sayılı Kanunla "Köy Enstitüleri" kurulduktan sonra, "Köy Muallim Mektepleri" "Köy Enstitülerine" dönüştürülmüştür. 1954 yılında yayınlanan 6234 sayılı Kanunla öğretmen yetiştiren kurumların "İlköğretmen Okulu" adı altında birleştirilmesi ile Köy Enstitüsü uygulamasına son verilmiştir. 1954 yılında kapatılmalarına kadar geçen sürede "Köy Enstitüleri" köy öğretmeni yetiştirmede aktif rol almıştır. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile öğretmenlere yükseköğrenim görme şartı getirilmiş ve 1974 yılında şartları uygun olan İlköğretmen okulları Eğitim Enstitüleri'ne dönüştürülmüştür. 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmış, akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür. 20 Temmuz 1982'de yürürlüğe giren 41 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile öğretmen yetiştiren tüm kurumlar, Milli Eğitim Bakanlığından alınarak üniversite bünyesine verilmiştir.1989-1990 öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştiren bütün yükseköğretim kurumlarının öğretim süresi en az lisans seviyesine çıkarılmıştır. Öğretmen yetiştirmenin, üniversiteye devrinden itibaren öğretmen yetiştiren fakültelerin programları ulusal ve uluslararası gelişmelere göre birçok kez yenilenmiş olup bu değişiklikler günümüzde de devam etmektedir.

Öğretmenlerde aranan nitelik ve yeterliklerin belirlenmesi, ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmenliğin bir "ihtisas mesleği" olduğu vurgulanmaktadır. Yine bu Kanunun 45'inci maddesinde "Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Millî Eğitim Bakanlığınca tespit olunur." ifadesi yer almaktadır. 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesinin (a) fıkrası gereği öğretmen nitelik ve yeterliklerin belirlenmesi görevi Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Bu fıkraya göre Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğünden "Öğretmenlerin nitelikleri ve yeterliklerin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik politikaları oluşturması, bu amaçla ilgili birim kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapması" beklenmektedir.

Öğretmen Yeterlikleri'nin belirlenmesi ve güncellenmesi pek çok önemli politika metninde yer almaktadır. 10'uncu Kalkınma Planı'nda "öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeterlikleri esas alan bir şekilde yeniden yapılandırılması" gerektiği vurgulanmaktadır. Yüksek Planlama Kurulunca kabul edilerek 9 Haziran 2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Öğretmen Stratejisi Belgesi'nde "Öğretmen Yeterlikleri'nin İhtiyaçlar Doğrultusunda Güncellenmesi" eylem maddesinin yanı sıra öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecindeki pek çok faaliyet için öğretmen yeterliklerinin referans alınması anlayışı

benimsenmiştir. Millî Eğitim Şuralarında da öğretmen yeterliklerine pek çok kez vurgu yapılmıştır. 19'uncu Millî Eğitim Şûrası'nda öğretmen yeterliklerinin güncellenmesi ve diğer öğretmen yetiştirme politikalarının yeterlikler esas alınarak yürütülmesi konusunda tavsiye niteliğinde kararlar alınmıştır. Bakanlığın güncel politikalarını ortaya koyan önemli belgelerden biri olan 2015-2019 MEB Stratejik Planı'nda ise öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi, belirlenen yeterlikler doğrultusunda öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik Okul Temelli Mesleki Gelişim (OTMG) Modeli'nin yaygınlaştırılması, hizmetiçi eğitim planlamalarında yeterliklerin dikkate alınması, ayrıca öğretmen yeterliklerini temel alan çoklu performans değerlendirme sisteminin oluşturulması gibi hedeflere yer verilmiştir.

1970'li yıllarda ABD ve İngiltere gibi ülkelerde başlayan, öğretmenlere ilişkin modern anlamda standartlar ya da yeterlikler belirlenmesi yaklaşımı 2000'li yıllarda dünya geneline yayılmaya başlamıştır. Avrupa Birliği ülkeleri de bu süreçte, bilgiye dayalı sürdürülebilir ekonomik kalkınma hedeflerini gerçekleştirebilmek için öğretmen niteliklerinde ve yeterliklerinde ortak bir standart oluşturma ihtiyacını hissetmiştir.

Türkiye'de öğretmen yeterlikleri ile ilgili ilk resmi çalışmalara 1998 yılında başlanmıştır. 1998-1999 yıllarında YÖK ve Dünya Bankası iş birliği ile yapılan "YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi" kapsamında öğretmen yetiştirme standartlarını belirleme ve akreditasyon çalışmaları yapılmış ve Öğretmen Yeterlikleri; "konu alanı ve alan eğitimine ilişkin yeterlikler", "öğretme-öğrenme sürecine ilişkin yeterlikler", "öğrencilerin öğrenmelerini izleme, değerlendirme ve kayıt tutma" ve "tamamlayıcı mesleki yeterlikler" olmak üzere dört başlık altında sıralanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığında Öğretmen Yeterlikleri ile ilgili ilk resmi çalışmalar ise 1999 yılında başlamıştır. İlk olarak Millî Eğitim Bakanlığı ve çeşitli üniversitelerin temsilcilerinden oluşan "Öğretmen Yeterlilikleri Komisyonu" oluşturulmuştur. Bu komisyon, yeterlilik belirleme sürecinde yabancı ülkelerdeki yeterlik belgelerinden, YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesinden, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi kapsamında geliştirilen dokümanlardan, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmen nitelikleri konusunda yürütülen araştırma sonuçlarından ve ilgili kurum ve kuruluşlardan gelen eleştiri ve önerilerden yararlanarak "Öğretmen Yeterlilikleri" belgesini hazırlamıştır. 1739 sayılı Kanuna uygun olarak "eğitme-öğretme yeterlilikleri", "genel kültür bilgi ve becerileri" ve "özel alan bilgi ve becerileri" olmak üzere üç başlık altında hazırlanan "Öğretmen Yeterlilikleri", 12/07/2002 tarihli Makam Oluru ile yürürlüğe girmiştir. Bu yeterlilikler lisans eğitimi süreçlerinde gerekli düzenlemelerin yapılması için öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına gönderilmiştir.

Öğretmen yeterlikleri konusunda bir sonraki çalışma Temel Eğitime Destek Programı (TEDP) kapsamında yapılmıştır. Temel Eğitime Destek Projesi, Avrupa Birliği Komisyonu ile Türk Hükümeti arasında 8 Şubat 2000 tarihinde imzalanan Finansman Anlaşması'yla yürürlüğe girmiştir. Proje faaliyetlerine 2002 yılı Eylül ayında başlanmıştır. Temel Eğitime Destek Projesi (TEDP); Öğretmen Eğitimi, Eğitimin Kalitesi, Yönetim ve Organizasyon, Yaygın Eğitim ve İletişim olmak üzere 5 bileşenden oluşmuştur. Öğretmen Eğitimi bileşeni ile ilgili proje çalışmalarının sorumluluğunu Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü üstlenmiştir. Bu proje kapsamında "yeterlik" belirlemeye ilişkin, 13-16 Nisan 2004 tarihleri arasında bir çalıştay düzenlenmiştir. Öğretmen Yeterlikleri ile ilgili ülkemizde Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında YÖK-MEB, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü ve Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED)

tarafından daha önce hazırlanan tüm çalışmalar ile farklı ülkelere ait yeterlik dokümanları incelenerek konuya ilişkin kavram ve terimler üzerinde ortak bir anlayış oluşturulmaya çalışılmıştır. Başlatılan bu çalışmada öğretmen yeterliklerinin, Avrupa Birliği ülkeleriyle uyumlu olacak şekilde yeniden belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, ulusal ve uluslararası uzmanlar, akademisyenler, öğretmenler ve çok sayıda katılımcının bulunduğu çalıştaylar, pilot uygulamalar ve paydaş görüşleri neticesinde;

a) Kişisel ve meslekî değerler- meslekî gelişim,
b) Öğrenciyi tanıma,
c) Öğrenme ve öğretme süreci,
d) Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme,
e) Okul, aile ve toplum ilişkileri,
f) Program ve içerik bilgisi

olmak üzere 6 ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" belirlenmiştir. Ardından Bakanlık temsilcileri, öğretmenler, akademisyenler, müfettişler, sendika temsilcileri gibi farklı görevden çok sayıda kişinin katıldığı çalıştaylar düzenlenerek "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Taslağı"na son hâli verilmiş ve 17/04/2006 tarihli Makam Oluru ile uygun bulunan bu yeterlikler, 2006 yılında 2590 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin yürürlüğe girmesinin ardından öğretmenlerin kendi alanlarında sahip olmaları gereken bilgi, beceri, tutum ve değerleri ifade eden "Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleri"nin belirlenmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmaların neticesinde ilköğretim kademesi öğretmenlerine yönelik Türkçe, İngilizce, Fen ve Teknoloji, Bilişim Teknolojileri, Görsel Sanatlar, Okul Öncesi, Matematik, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler, Müzik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Beden Eğitimi, Teknoloji Tasarım, Özel Eğitim (görme, işitme, zihinsel engelliler) olmak üzere 14 alanda Özel Alan Yeterlikleri hazırlanarak 04/06/2008 ve 25/07/2008 tarihli Makam Onayları ile yürürlüğe konulmuştur. Ortaöğretim kademesi öğretmenlerine yönelik ise Orta Öğretim Projesi (OÖP) kapsamında Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Tarih, Coğrafya ve Felsefe olmak üzere sekiz alanda Özel Alan Yeterlikleri hazırlanmış ve 26/01/2011 tarihli Makam Onayı ile yürürlüğe konulmuştur.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin yayımlanması sonrasında 23/04/2008 tarihinde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesini kabul etmiştir. Tavsiye niteliğinde olan bu kararla ülkelerin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile ilişkili şekilde ulusal yeterlilik çerçeveleri oluşturmaları istenmiştir. Ülkemizde buna uygun olarak 19/11/2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete'de Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yayımlanmış ve böylelikle "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ)" yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yeterlilikler çerçevesine dayalı Türkiye Referanslama Raporu 29-30 Mart 2017 tarihlerinde Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Danışma Kurulu'na sunulmuş; TYÇ'nin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile referanslanması ve Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ) ile uyumluluğu onaylanarak resmiyet kazanmıştır. Ayrıca 2000 yılında yayınlanan Lizbon Stratejisi hedefleri ve ülkemizin 2001 yılında dâhil olduğu Bologna Süreci hedeflerine yönelik olarak "Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi" ve "Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi Temel Alan Yeterlilikleri" 13/01/2011 tarihinde kabul edilmiştir.

Ulusal ve uluslararası düzeydeki bu düzenlemelerin yanı sıra, eğitim alanındaki yeni gelişmeler ile eğitim sistemimizdeki yeniliklere uyum sağlayabilmek adına Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda başlatılan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'ne yönelik güncelleme çalışmaları süresince çok sayıda paydaşın görüşüne başvurulmuştur. YÖK, ÖSYM, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Bakanlığın diğer birimlerinin yanı sıra çok sayıda akademisyen ve öğretmen ile de iş birliği gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, Avrupa Konseyi, Dünya Bankası, ILO, OECD, UNESCO ve UNICEF gibi uluslararası kuruluşların eğitim ve öğretmenlikle ilgili temel politika metinleri ve ABD, Avustralya Finlandiya, Fransa, Hong-Kong, İngiltere, Kanada ve Singapur gibi birçok farklı ülkenin yeterlik belgeleri incelenmiş, paydaşların katıldığı toplantılar düzenlenmiş ve öğretmen yeterlikleri geniş ölçekli bir katılımla güncellenmiştir.

Yeterlik güncelleme çalışmaları sürecinde her bir öğretmenlik alanı için ayrı bir özel alan yeterliği belirlemek yerine, genel yeterliklere alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisi yeterlikleri eklenmiş, böylece her bir öğretmenin kendi alanına ilişkin yeterliklerini de kapsayacak mahiyette bütünsel ve tek bir metin oluşturulmuştur. Bu kapsamda güncellenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; "mesleki bilgi", "mesleki beceri", "tutum ve değerler" olmak üzere birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayan 3 yeterlik alanı ile bunlar altında yer alan 11 yeterlik ve bu yeterliklere ilişkin 65 göstergeden oluşmaktadır. Söz konusu yeterlik alanları ve bu alanlar içerisinde yer alan genel yeterlikler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

A	**Mesleki Bilgi**	**B**	**Mesleki Beceri**	**C**	**Tutum ve Değerler**
A1.	**Alan Bilgisi**	**B1.**	**Eğitim Öğretimi Planlama**	**C1.**	**Millî, Manevi ve Evrensel Değerler**
	Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.		Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.		Millî, manevi ve evrensel değerleri gözetir.
A2.	**Alan Eğitimi Bilgisi**	**B2.**	**Öğrenme Ortamları Oluşturma**	**C2.**	**Öğrenciye Yaklaşım**
	Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.		Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.		Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.
A3.	**Mevzuat Bilgisi**	**B3.**	**Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme**	**C3.**	**İletişim ve İş Birliği**
	Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.		Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.		Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kurar.
		B4.	**Ölçme ve Değerlendirme**	**C4.**	**Kişisel ve Mesleki Gelişim**
			Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.		Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.

III. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİ'NİN KULLANIM ALANLARI

"Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" öğretmenlerin kendi yetkinlik düzeylerini ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirlemelerinde, öğretmen adayı yetiştiren yükseköğretim kurumlarının öğretim programlarının düzenlenmesinde, öğretmenlerin mesleğe kabul ve adaylık süreçlerinde, mesleki gelişim ihtiyaçlarının tespit edilmesinde ve bu ihtiyaçları gidermeye yönelik faaliyetlerin planlanmasında, öğretmenlerin performanslarının değerlendirilmesinde, kariyerlerini geliştirmelerinde ve öğretmenlik mesleğinin statüsünün güçlendirilmesi çalışmalarında dikkate alınacak temel bir referans metin olma özelliği taşımaktadır.

Yeterlikler, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecinde bütün paydaşlar açısından dikkate alınması gereken temel bir kaynak olmasının yanı sıra, YÖK, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, sendikalar ve çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından ortaya konulacak politika ve uygulamalarda eşgüdüm sağlayabilecek ortak bir hareket noktası olma niteliğindedir. Bu paydaş kurumlar öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreçlerindeki uygulamalarını karşılıklı iş birliği içerisinde yeterliklere dayandırdıklarında bu alanda asgari bir standart oluşturulabilecek ve böylelikle birbirini destekleyen bütüncül bir yapı tesis edilebilecektir.

Öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreçlerinde Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin kullanılacağı alanlar Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğretmen Yeterliklerinin Kullanım Alanları

1. Öğretmen Yetiştirmeye Yönelik Programların Düzenlenmesi

Toplumsal iyileşme ve gelişme sağlanabilmesinde okullar önemli bir yer tutar. Okullarda verilen eğitimin niteliği ise öğretmen niteliklerinin iyileştirilmesi ile doğru orantılıdır. Nitelikli öğretmenler olmadan okulların başarısının yükseltilmesi, öğrencilerin kişisel gelişimi ve başarısının artırılması mümkün değildir. Bu yüzden öğretmen yetiştiren kurumlara çok fazla sorumluluk düşmektedir. İstenilen nitelikte öğretmen yetiştirmek için bazı standartlara ihtiyaç vardır. Öğretmen yeterlikleri çalışması bu standartları belirlemek bakımından gerekli ve önemlidir.

Üniversitelerin öğretmen yetiştirmeye yönelik programlarında zorunlu ve seçmeli derslerin ve ders içeriklerinin belirlenmesinde, derslerde kullanılacak materyallerin tasarımında, öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde, fakülte-okul iş birliğinin sağlanmasında, öğretmen yetiştirme süreçlerinin planlanmasında Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri yol gösterici olacaktır. Böylelikle öğretmenlik mesleğine kaynak teşkil eden fakülte ve bölümlerdeki öğrencilere yeterlikler kapsamında belirlenmiş olan bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılabilecek ve eğitim öğretim sistemimizde yer alacak öğretmenlerimizin yetkinliklerini arttırmak suretiyle genel bir kalite artışı sağlanacaktır.

2. Öğretmen İstihdamı, Adaylık ve Yetiştirme Süreçleri

Öğretmenlik mesleğine kaynak teşkil eden bölümlerden mezun olanların Millî Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak istihdam edilebilmelerine yönelik olarak Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS), Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi (ÖABT) ve sözlü gibi çeşitli sınavlar gerçekleştirilmektedir. Söz konusu sınavların Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri çerçevesinde sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutum ve değerleri ölçebilecek şekilde yeniden yapılandırılması üniversite mezunları arasından öğretmenlik konusunda en yetenekli olanların istihdamını sağlayacaktır.

Öğretmenlerin mesleğe kabulünde diğer bir aşama olan adaylık ve yetiştirme süreci de yeterlikler çerçevesinde oluşturulacak ve böylelikle aday öğretmenlerin mesleğe hazır hale gelmeleri sağlanabilecektir.

3. Öğretmenin Öz Değerlendirme Yapması

Öz değerlendirme, bireyin kendi kendini değerlendirmesidir. Öz değerlendirme yapmak sıradan bir mesleki edim değil, üst düzeyde bireysel ve mesleki sorumluluğun yanı sıra öz değerlendirme yapabilme bilinci ve yetkinliğini gerektiren bir süreçtir. Öz değerlendirme, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini sorgulamalarına, mevcut durumlarını belirlemelerine, gelişim hedefleri oluşturmalarına ve bu hedefe ulaşmak için gerekli uygulamaları yapmalarına yardımcı olmaktadır. Özellikle öğretmenlik gibi çok boyutlu ve çeşitli yetkinlikler gerektiren mesleklerde, kapsamlı ve gerçekçi bir öz değerlendirme yapmak, referans alınabilecek temel ölçütlerin yokluğunda neredeyse imkânsızdır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri bu anlamda oldukça önemli bir işleve sahiptir. Yeterlikler öğretmenlere yönelik beklentileri göstermesi açısından temel bir kaynaktır. Öğretmenler, kendilerini yeterlikler çerçevesinde değerlendirerek bu konulardaki durumlarını

belirleyebilecektir. Ayrıca aynı ölçütler çerçevesinde diğer meslektaşlarını da gözlemleyip kendisinin geliştirilmesi gereken yönleri ile güçlü yönlerini görebilecektir. Böylelikle ulaşmak istedikleri hedefler doğrultusunda kişisel ve mesleki gelişim planları yapabilecek, bu doğrultuda diğer meslektaşlarıyla iş birliği geliştirebileceklerdir.

4. Performans Değerlendirme, Kariyer Gelişimi ve Ödüllendirme

Performans değerlendirme, insan kaynakları yönetiminin en önemli işlevlerinden biridir. Performans değerlendirme ile kişinin, kurumun ya da grubun herhangi bir konudaki etkinliği analiz edilmekte ve başarı düzeyi belirlenmektedir. Performans değerlendirme, çalışanların belirlenen standartlara ne ölçüde yaklaştıkları konusunda geribildirim sağlamaktadır. Bu geri bildirimler, çalışanların eğitimi ve geliştirilmesinde, eğitim programlarının ve politikalarının değerlendirilmesinde, çalışanları seçme sürecinde ve ödüllendirme aşamalarında önemli bir yere sahiptir.

Millî Eğitim Bakanlığı performans değerlendirme çalışmalarını, aday öğretmen ve mevcut öğretmenlerin; görevindeki gayret, verimlilik ve başarısının tespit edilmesi, bilgi ve beceri düzeyinin belirlenerek gerekli eğitim ihtiyacının belirlenmesi ve buna yönelik tedbirlerin alınması ile ödüllendirilmelerin yapılması amaçlarıyla yürütmektedir. Bu amaçları gerçekleştirebilmek doğru ve gerçekçi şekilde belirlenmiş ölçütler üzerine inşa edilen bir performans geliştirme sistemiyle mümkün olabilir.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri öğretmen performansının doğru ve objektif biçimde değerlendirilebilmesi ve geliştirilebilmesi konusunda bir rehber niteliği taşımaktadır. Yeterliklere dayanarak oluşturulacak performans ölçütleri öğretmenin performansını belirleme konusunda kapsamlı ve objektif bir değerlendirme imkânı sağlayacaktır. Kariyer basamaklarında yükselmeler ile ödüllendirmelerde yeterlikler çerçevesinde yüksek performans gösteren öğretmenlerin öncelikle dikkate alınması, şeffaf, adil ve hakkaniyetli bir sistemin tesisinde önemli bir katkı sağlayacaktır.

5. Hizmetiçi Eğitim Programlarının Planlanması ve Sürekli Mesleki Gelişim

Dünyada yaşanan hızlı değişimler öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları ile eğitimden beklentilerini de değiştirmektedir. Öğretmenlerin bu hızlı değişime ve ortaya çıkan farklı eğitim ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmeleri ve çözüm üretebilmeleri için, hizmetiçi eğitim faaliyetleri bu yönde işe koşularak sürece önemli katkıda bulunacaktır. Nitelikli öğretmen ve nitelikli öğretim amacıyla Bakanlığımızca öğretmenlere yönelik birçok mesleki gelişim faaliyetleri düzenlenmektedir. Bu faaliyetler, Bakanlık politikaları, ihtiyaç analizleriyle belirlenen kişisel-mesleki gelişim ihtiyaçları, eylem planları, ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolleri doğrultusunda planlanmakta ve yürütülmektedir.

Bu bağlamda hizmetiçi eğitim programlarının planlanmasında ve yürütülmesinde Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri önemli bir kılavuz olacaktır. Öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçları, yeterlikler çerçevesinde yapılacak öz değerlendirmeler ve performans değerlendirmeleri sonucunda gerçekçi bir biçimde tespit edilebilecek ve bu ihtiyaçları gidermeye yönelik çeşitli politikalar geliştirilebilecektir. Öğretmen yeterlikleri çerçevesinde öğretmenlerimizin mevcut durumlarının tespiti yanında, güçlü oldukları alanlar ile desteklenip geliştirilmesi gereken hususların ortaya konulması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda

Bakanlıkça hizmetiçi eğitim faaliyetleri planlanabilecek ve her öğretmene kendi ihtiyaçları doğrultusunda mesleki gelişim desteği sunulabilecektir.

Sonuç olarak, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri bir öğretmende var olması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerleri somut biçimde ortaya koyarak bu alanda geliştirilecek politikalara yol gösteren temel bir referans metin işlevi görecektir. Öğretmen Yeterlikleri belgesiyle üniversitelerin öğretmen yetiştirmeye yönelik teorik ve uygulamalı derslerinin içeriklerini belirleme ve geliştirme yanında, istihdam edilecek öğretmenlerde aranacak nitelikler somut bir biçimde belirlenebilecek ve mesleğe kabul süreci yeterliklerle uyumlu biçimde düzenlenebilecektir. Ayrıca görev yapmakta olan öğretmenlerin kendi güçlü yönleri ile geliştirilmesi gereken yönlerini objektif biçimde görebilmeleri mümkün olabilecektir. Böylece öğretmenler mesleki gelişimlerini sağlayabilmek için daha kolay motive olabilecek ve sürekli mesleki gelişim sağlayabilmek için sorumluluk alabileceklerdir. Aynı zamanda yeterliklere dayanarak ortaya konulacak objektif bir performans değerlendirme sistemiyle, öğretmenlerin mevcut durumu nesnel olarak analiz edilebilecek, öğretmenlere daha nitelikli kişisel ve mesleki gelişim imkânları sunulabilecek ve öğretmenlik mesleğini ilgilendiren tüm politikaların, verilere dayalı, bütünsel ve etkin bir biçimde geliştirilebilmesi mümkün olabilecektir. Böylelikle öğretmen yetiştirme süreçlerinde tüm paydaşların etkin iş birliğiyle, mesleki gelişimlerini sağlamış, kendisini sürekli yenileyen ve yaptığı işi seven, yüksek nitelikli öğretmenlerimiz ile öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün yanı sıra öğretmenin güven duygusu ve çalışma azmi de artacaktır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Belgesi, eğitim sürecinde yer alan pek çok paydaşın katılımıyla oluşturulmuş ve güncel ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmiştir. Mevcut belge, yeterlik belirleme anlayışının doğası gereği, sürekli değişen ve gelişen şartlar doğrultusunda tüm paydaşların görüş ve önerileriyle, gerektiğinde geliştirilmeye ve güncellenmeye açık bir metindir.

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİ

A	**YETERLİK ALANI: MESLEKİ BİLGİ**
	KAPSAM: Bu yeterlik alanı, öğretmenin öğretmenlik mesleğine ilişkin sahip olması gereken alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi ve mevzuat bilgisi yeterliklerini kapsamaktadır.

YETERLİKLER	YETERLİK GÖSTERGELERİ
A1. ALAN BİLGİSİ Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	**A1.1.** Alanı ile ilgili konu ve kavramları analiz eder.
	A1.2. Alanındaki temel kuram ve yaklaşımların alanına yansımalarını yorumlar.
	A1.3. Alanı ile ilgili temel bilgi ve veri kaynaklarını sınıflandırır.
	A1.4. Alanına ilişkin temel araştırma yöntem ve tekniklerini sınıflandırır.
	A1.5. Millî ve manevi değerlerin alanına yansımalarını yorumlar.
A2. ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ Alanının öğretim programı ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	**A2.1.** Alanının öğretim programını tüm öğeleriyle açıklar.
	A2.2. Alanının öğretim programını, ilgili diğer öğretim programları ile ilişkilendirir.
	A2.3. Öğrencilerin gelişim ve öğrenme özelliklerine ilişkin bilgisini öğretim süreçleri ile ilişkilendirir.
	A2.4. Alanın öğretiminde kullanılabilecek farklı strateji, yöntem ve teknikleri karşılaştırır.
	A2.5. Alanın öğretim süreçlerinde kullanılabilecek ölçme ve değerlendirme yöntemlerini karşılaştırır.
	A2.6. Alanının öğretiminde millî ve manevi değerlerden nasıl yararlanacağına karar verir.
A3. MEVZUAT BİLGİSİ Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.	**A3.1.** Vatandaş olarak bireysel hak ve sorumluluklarını açıklar.
	A3.2. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının içeriğini açıklar.
	A3.3. Atatürk'ün eğitim sistemimize katkılarını değerlendirir.
	A3.4. Öğretmenlik mesleğini ilgilendiren mevzuatı açıklar.
	A3.5. Eğitim paydaşlarının hak ve sorumluluklarını ayırt eder.

B	**YETERLİK ALANI: MESLEKİ BECERİ**
	KAPSAM: Bu yeterlik alanı, öğretmenin sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarıyla ilgili eğitim öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme ile izleme ve değerlendirme yeterliklerini kapsamaktadır.

YETERLİKLER	YETERLİK GÖSTERGELERİ
B1. EĞİTİM ÖĞRETİMİ PLANLAMA Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	**B1.1.** Planlarını alanının öğretim programına uygun olarak hazırlar.
	B1.2. Öğretim sürecini çevresel şartları, maliyeti ve zamanı dikkate alarak planlar.
	B1.3. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve sosyokültürel özelliklerini dikkate alarak esnek öğretim planları hazırlar.
	B1.4. Öğretim sürecini planlarken millî ve manevi değerleri dikkate alır.
B2. ÖĞRENME ORTAMLARI OLUŞTURMA Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	**B2.1.** Sağlıklı, güvenli ve estetik öğrenme ortamları düzenler.
	B2.2. Kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlar.
	B2.3. Öğrenme ortamlarını öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak düzenler.
	B2.4. Öğrenme ortamlarını dersin kazanımlarına göre düzenler.
	B2.5. Öğrencilerle etkili iletişim kurabileceği demokratik öğrenme ortamları hazırlar.
	B2.6. Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirici öğrenme ortamları oluşturur.
	B2.7. Öğrencilerin millî ve manevi değerleri içselleştirmesine katkıda bulunacak öğrenme ortamları oluşturur.
B3. ÖĞRETME VE ÖĞRENME SÜRECİNİ YÖNETME Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	**B3.1.** Alanının eğitim ve öğretimi için gerekli olan becerileri sergiler.
	B3.2. Öğretme ve öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanır.
	B3.3. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımlarını sağlar.
	B3.4. Derslerini öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirir.
	B3.5. Öğretme ve öğrenme sürecini yürütürken, özel gereksinimleri olan öğrencileri dikkate alır.
	B3.6. Uygulamalarında, çalıştığı çevrenin doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate alır.
	B3.7. Öğrencilerin derslerde analitik düşünmelerine yönelik etkinlikler hazırlar.
	B3.8. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ilgili kişi, kurum, kuruluş ve meslektaşları ile iş birliği yapar.
	B3.9. Öğretme ve öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanır.
	B3.10. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanarak etkili öğrenmeyi gerçekleştirir.
	B3.11. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun araç, gereç ve materyalleri etkin kullanır.
	B3.12. Sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla etkin ve yapıcı bir şekilde baş eder.

B	**YETERLİK ALANI: MESLEKİ BECERİ**
	KAPSAM: Bu yeterlik alanı, öğretmenin sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarıyla ilgili eğitim öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme ile izleme ve değerlendirme yeterliklerini kapsamaktadır.

YETERLİKLER	YETERLİK GÖSTERGELERİ
B4. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	**B4.1.** Alanına ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun ölçme ve değerlendirme araçları hazırlar ve kullanır.
	B4.2. Ölçme ve değerlendirmede süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanır.
	B4.3. Ölçme ve değerlendirmeyi objektif ve adil olarak yapar.
	B4.4. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilere ve diğer paydaşlara doğru ve yapıcı geribildirimler verir.
	B4.5. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğretme ve öğrenme süreçlerini yeniden düzenler.

C	YETERLİK ALANI: TUTUM VE DEĞERLER
	KAPSAM: Bu yeterlik alanı, öğretmenlik mesleği genel tutum ve değerlerini içeren, öğrenciye yaklaşım, millî, manevi, evrensel değerler, iletişim ve iş birliği ile kişisel ve mesleki gelişim yeterliklerini kapsamaktadır.

YETERLİKLER	YETERLİK GÖSTERGELERİ
C1. MİLLÎ, MANEVİ VE EVRENSEL DEĞERLER Millî, manevi ve evrensel değerleri gözetir.	**C1.1.** Çocuk ve insan haklarını gözetir.
	C1.2. Bireysel ve kültürel farklılıklara saygılıdır.
	C1.3. Öğrencilerin millî ve manevi değerlere saygılı, evrensel değerlere açık bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunur.
	C1.4. Doğal çevre ile tarihsel ve kültürel mirasın korunmasına duyarlıdır.
C2. ÖĞRENCİYE YAKLAŞIM Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.	**C2.1.** Her öğrenciye insan ve birey olarak değer verir.
	C2.2. Her öğrencinin öğrenebileceğini savunur.
	C2.3. Öğrencilerin kişisel gelişimini ve geleceğini planlamalarında rehberlik yapar.
	C2.4. Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere rol-model olur.
C3. İLETİŞİM VE İŞ BİRLİĞİ Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kurar.	**C3.1.** Türkçeyi kurallarına uygun ve etkili biçimde kullanır.
	C3.2. Etkili iletişim yöntem ve tekniklerini kullanmaya özen gösterir.
	C3.3. İnsan ilişkilerinde empati ve hoşgörüyü esas alır.
	C3.4. Meslektaşlarıyla bilgi ve deneyim paylaşımına açıktır.
	C3.5. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ailelerle iş birliği yapar.
	C3.6. Okul gelişimine yönelik faaliyetlere aktif olarak katılır.
C4. KİŞİSEL VE MESLEKÎ GELİŞİM Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.	**C4.1.** Mesleğini severek ve isteyerek yapar.
	C4.2. Paydaşlardan gelen görüş ve önerilerden de yararlanarak öz değerlendirme yapar.
	C4.3. Kişisel ve meslekî yönden kendisini geliştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunur.
	C4.4. Kişisel bakımına ve sağlığına özen gösterir.
	C4.5. Kültürel ve sanatsal etkinliklere katılır.
	C4.6. Mesleki etik ilkelere uyarak mesleki bağlılık ve saygınlığını korur.
	C4.7. Türkiye ve dünya gündemini takip eder.